

той же час ідеї Драгоманова були дещо обмеженими – це наслідок його орієнтації на народницькі кола, які упереджено ставились до єврейства. Ця обмеженість проявляється в тому, що він недооцінював роль єврейства в тогочасній економіці України, також він забуває про невід'ємність існування єврейського народу від іудаїзму і його провідну роль в організації єврейського життя.

Франко, який у своїх концепціях міжетнічних відносин був послідовником Драгоманова, зіграв значну роль у налагодженні українсько-єврейських контактів. Єврейству він закидав те, що воно, єднаючись з панівними націями багатонаціональних держав, воно виконує роль «посередника між ними та тими націями, що прийняли їх». Франко вважав, що пияцтво, лихва та інші біли простого люду провина єврейства, але з іншого боку, у своїх працях він застерігав українців від антисемітизму, позитивно відзивався про сіонізм, хоча виявляв сумніви стосовно його перспектив. Франко чітко сформулював програму українського національного руху в єврейському питанні, яка полягала в тому, що оскільки у Австро-Угорщині і українці, і євреї однаково безправні, вони мають вести спільну боротьбу за рівноправ'я народів. Принципової різниці між працями Драгоманова та Франка, близькими за політичними поглядами, не виявлено. Вони розглядали в основному одні й ті самі питання, але кожен із них заглиблювався в аспекти, які були для них ближчими та видавалися найсуттєвішими. Певні відмінності у поглядах цих мислителів зумовлені, передусім, обставинами місця й часу.

Отже, у Драгоманова зацікавлення питанням українсько-єврейських відносин було глибоким, якісно відрізнялося від попередніх українських візій єврейського питання, а погляди, у порівнянні з попередниками, більш ліберальними. Франко як мислитель формувався в умовах щільного єврейського оточення, і проблема українсько-єврейських взаємин тією чи іншою мірою простежується майже у всій його спадщині. Він більше переймався програмним вирішенням питань стосунків між євреями та українцями на соціальній основі, тоді як Драгоманов – на політичній. Загалом, протягом XIX ст. простежується зростання уваги провідних діячів українського політикуму до проблематики українсько-єврейських взаємин, пік якого припадає на час, коли український та єврейський визвольні рухи, пройшовши вирішальний етап своєї еволюції, набули на зламі століть організаційного та ідеологічного оформлення.

Контрудар 12 июля 1943 г. под Прохоровкой: советский миф и трагическая действительность

Черепов Игорь

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

В общественном сознании события под Прохоровкой до сего дня ассоциируются с так называемым встречным танковым сражением. Но рассекреченные в 1990 гг. источники (донесения командования Воронежского фронта, командующего 5-й гвардейской танковой армии и

другие источники из Подольского архива Министерства обороны России) пролили свет на обстоятельства, масштабы и цену Прохоровского сражения.

Согласно советскому мифу, 12 июля 1943 г. у железнодорожной станции Прохоровка произошло крупнейшее встречное танковое сражение Второй мировой войны. Советские танкисты умело использовали высокую маневренность Т-34, идя на сближение с противником. В самом начале сражения навстречу друг другу хлынули бронированные лавины. Первый эшелон 5-й гвардейской танковой армии на полном ходу врзался в боевые порядки немецких войск. Для врага оказалось полной неожиданностью введение в бой такого огромного количества танков. Всего в сражении у деревни Прохоровка участвовало 1200 танков и самоходных орудий. Прохоровское танковое сражение выиграли советские войска. Немецкая группировка потеряла 400 танков. 12 июля стало днем краха немецкого наступления на Курск с юга. Его успех в значительной степени зависел от удачно выбранного времени нанесения контрудара и целеустремленной и всесторонней подготовки.

Однако реальность выглядит по-иному. Вечером 10 июля командование Воронежского фронта получило приказ Ставки о проведении контрудара против крупной группировки немецких войск, полагая, что к этому времени враг понес большие потери в боях за Обоянь и не обладает большими резервами для прикрытия своих флангов. Но эти выводы были ошибочны. Подготовка контрудара была сорвана самими немцами, нанесящими мощный удар на Прохоровку и овладевшими плацдармом между рекой Псел и Сторожевое, откуда первоначально и планировали нанести контрудар по 2-му танковому корпусу СС. Командующий 5-й танковой армией П. А. Ротмистров принял решение двигаться маршем. В итоге после 350 км форсированного марша многие танки вышли в район Прохоровки с почти выработанным моторесурсом.

Следующим просчетом была артиллерийская подготовка. Огонь артиллерии велся по площадям. Сказалось также недостаточное взаимодействие наземных войск с авиацией и плохо отлаженная работа разведки.

Вопреки распространенному к этому времени мнению, советские танки не обладали превосходством над немецкой бронетехникой. Одна треть танкового парка 5-й гвардейской танковой армии состояла из легких танков Т-70 с 45-мм и малоэффективной пушкой и 76-мм самоходных установок, неспособных в открытом бою на равных соперничать со средними немецкими танками. Средний танк Т-IV с 75-мм пушкой несколько превосходил орудия Т-34 в дальности прямого выстрела и бронепробиваемости. Т-34 лишь на расстоянии 500 м мог успешно бороться также с «Тиграми» и «Пантерами», пробивавшими броню Т-34 на расстоянии 2000 м.

Как результат всех вышеназванных причин, только за 12 июля танковая армия, по данным Л. Лопуховского, потеряла 3 тыс. чел. убитыми и ранеными, не менее 500 танков и САУ, участвовавших в контрударе. Потери 2-го танкового корпуса СС составили около 200 из 420 танков, задействованных на прохоровском направлении.

Таким образом, 5-я гвардейская танковая армия 12 июля потеряла примерно в 2,5 раза больше танков и штурмовых орудий, чем противник. Безвозвратные потери сторон в бронетехнике соответствуют 6:1 в пользу немцев.

И все же, несмотря на крупную неудачу, немецкая ударная группировка была обескровлена и измотана, ее наступление было вскоре остановлено.

Миф о крупном встречном танковом сражении понадобился генералу Ротмистрову и командованию Воронежского фронта для оправдания промахов, допущенных при подготовке и проведении контрудара. Однако миф несколько не умаляет подвига советских танкистов в Курской битве.